

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Функціонування економіки на засадах інноваційної моделі розвитку потребує створення адекватного механізму фінансового забезпечення, який би дозволив при наявності обмежених фінансових ресурсів перетворити його зі статусу витратного у механізм, що забезпечує її прогнозовану ефективність. Вирішення стратегічних завдань раціонального фінансового забезпечення інноваційного розвитку потребує раціонального використання наявних фінансових ресурсів на рівні як окремого підприємства, так і держави в цілому. Слід зазначити, що перехід України до інноваційної моделі розвитку національної економіки є єдиною можливим шляхом до підвищення якості економічного зростання [1, с. 9]

Система фінансового забезпечення інноваційного розвитку має власний понятійний апарат, в якому головним є таке поняття, як «фінансове забезпечення». Найбільш ґрунтовне визначення поняття «фінансове забезпечення інноваційного розвитку» дає Колодзів О.М.: «фінансове забезпечення розвитку інноваційного потенціалу треба розглядати як систему фінансових відносин, що діють через сукупність законодавчо закріплених форм і методів створення, мобілізації і використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення інноваційного розвитку як на рівні підприємства так і на рівні країни» [2].

Слід зазначити, що для ефективного функціонування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку необхідно забезпечити: єдність науки, освіти і практики в умовах формування нового типу суспільства, заснованого на знаннях; комплексність підходу до розв'язання наукових проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності; задоволення потреб інноваційного розвитку економіки у фінансових ресурсах; адекватність визначення фінансових можливостей (потенціалу) стабільного інноваційного розвитку економіки; моніторинг внутрішніх і зовнішніх загроз фінансового забезпечення розвитку в умовах відповідного етапу боротьби з світовою фінансовою кризою; оперативність і гнучкість реагування на попередження виникнення загрози дестабілізуючих чинників з використанням наявних можливостей; своєчасність та ефективність інформаційного забезпечення на базі використання новітніх технологій і інноваційних програмних продуктів.

Інноваційний розвиток української економіки стримується переліком факторів, таких як: недостатній ступінь державного регулювання розвитку інноваційної діяльності, практично повна відсутність інноваційної інфраструктури, венчурного фінансового капіталу, правового захисту інтелектуальної власності, слабка фінансова та банківська системи [3].

Однією з основних проблем інноваційного розвитку є нестача в національній економіці фінансових ресурсів. Проблема фінансування інноваційної діяльності залишається невирішеною, оскільки внутрішні інвестори не мають достатньої кількості коштів, а іноземні не мають бажання вкладати їх в Україну. Бюджетні кошти є обмеженими та виділяються у відповідності до цілей і пріоритетів державної інноваційної політики.

Варто наголосити, що пряме фінансування прискорює здійснення наукових досліджень та освоєння новітніх галузей промисловості, а створення пільгових умов підвищує технічний рівень виробничої бази діючих підприємств, стимулює впровадження ними прогресивних технологій та результатів прикладних досліджень і нововведень. При цьому основними видами інноваційної діяльності є: науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи; розроблення технологій, розширення раніше освоєних виробництв на базі продуктивніших технологій; створення промислового зразка та проведення промислових випробувань; придбання патентів, ліцензій і ноу-хау; інвестиційна діяльність, необхідна для реалізації інноваційних проєктів; сертифікація та стандартизація інноваційної продукції, а також матеріалів, необхідних для її виготовлення; маркетинг і організація ринків збуту інноваційної продукції; підготовка та перепідготовка кадрів для інноваційної діяльності.

Ще одним проблемним місцем українського інноваційного розвитку є трансфер технологій: державою фінансуються наукові розробки, внаслідок чого вітчизняні вчені одержують готовий науковий продукт, проте інноваційні підприємства, знаходячись в інформаційному вакуумі, не мають можливості впроваджувати даний продукт у виробництво. Це спричинено відсутністю центрів трансферу технологій при освітніх і наукових установах, які б здійснювали пошук фахівців для виконання досліджень за

замовленням підприємств, пошук потенційних покупців винаходу, вирішення питань, пов'язаних з придбанням прав на об'єкти інтелектуальної власності та їх захисту тощо. За допомогою даних центрів інноваційні технології були б забезпечені інформаційною, організаційною, економічною та правовою підтримкою [4].

Суттєвим недоліком системи національного регулювання розвитку інноваційної сфери є те, що вона, на відміну від законодавства більшості країн світу, не лише не сприяє розширенню джерел фінансування інноваційного розвитку, але й протидіє залученню не бюджетних коштів та виключає можливість формування спеціальних, в тому числі відомчих фондів фінансування інноваційних проектів і програм [5, с. 132–134].

Досвід розвинених країн світу свідчить про існування низки ефективних форм підтримки інноваційної сфери [6, с.37-38]: гарантування державою позик, пільгове кредитування інноваційного підприємництва, податкові пільги щодо стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, податкове списання (зменшення оподаткованого доходу), податковий кредит (зменшення суми податкового зобов'язання), банківське кредитування, вкладання коштів у розвиток інноваційної інфраструктури, активне використання програмно-цільових методів у разі розподілу бюджетних коштів, зворотне та незворотне фінансування малих інноваційних фірм на конкурсних засадах, венчурний (ризиковий) капітал тощо. Про ефективність міжнародного досвіду підтримки інноваційної діяльності свідчить знаходження високотехнологічних корпоративних структур на вершині рейтингу найдорожчих брендів світу.

Установлено, що для здійснення інноваційної діяльності необхідно використовувати різні джерела фінансування, оскільки кожне з них має свої переваги та недоліки. Відповідно вирішення наявних проблем планування, використання та управління фінансуванням інноваційного розвитку забезпечить конкурентоспроможність національної економіки.

Ефективне функціонування системи фінансового забезпечення інновацій є однією з ключових передумов, які визначають темп і результат реального втілення інноваційного проекту та активізації інноваційного розвитку економіки України в сучасних умовах. Взаємозв'язок інноваційної діяльності та інвестиційного фінансового забезпечення приводить до постійного розвитку економіки і суспільства.

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с. 2. Колодізєв О.М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки: монографія / О.М. Колодізєв. – Х. : ВД ІНЖЕК, 2009. – 278 с. 3. Бражко О.В. Інноваційна модель економічних перетворень і джерела її фінансового забезпечення // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2004.– № 4.– С.36-41 4. Афанасьєв М.В., Тищенко Д.О. Діагностування потенціалу інноваційного підприємства // Проблеми науки. – 2006. – № 7. – С. 16 – 21. 5. Давідов М.В. Шляхи організаційнофінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України / М. В. Давідов // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4 (82). – С. 130–134. 6. Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу / І. Власова // Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 1. – С. 36-46.